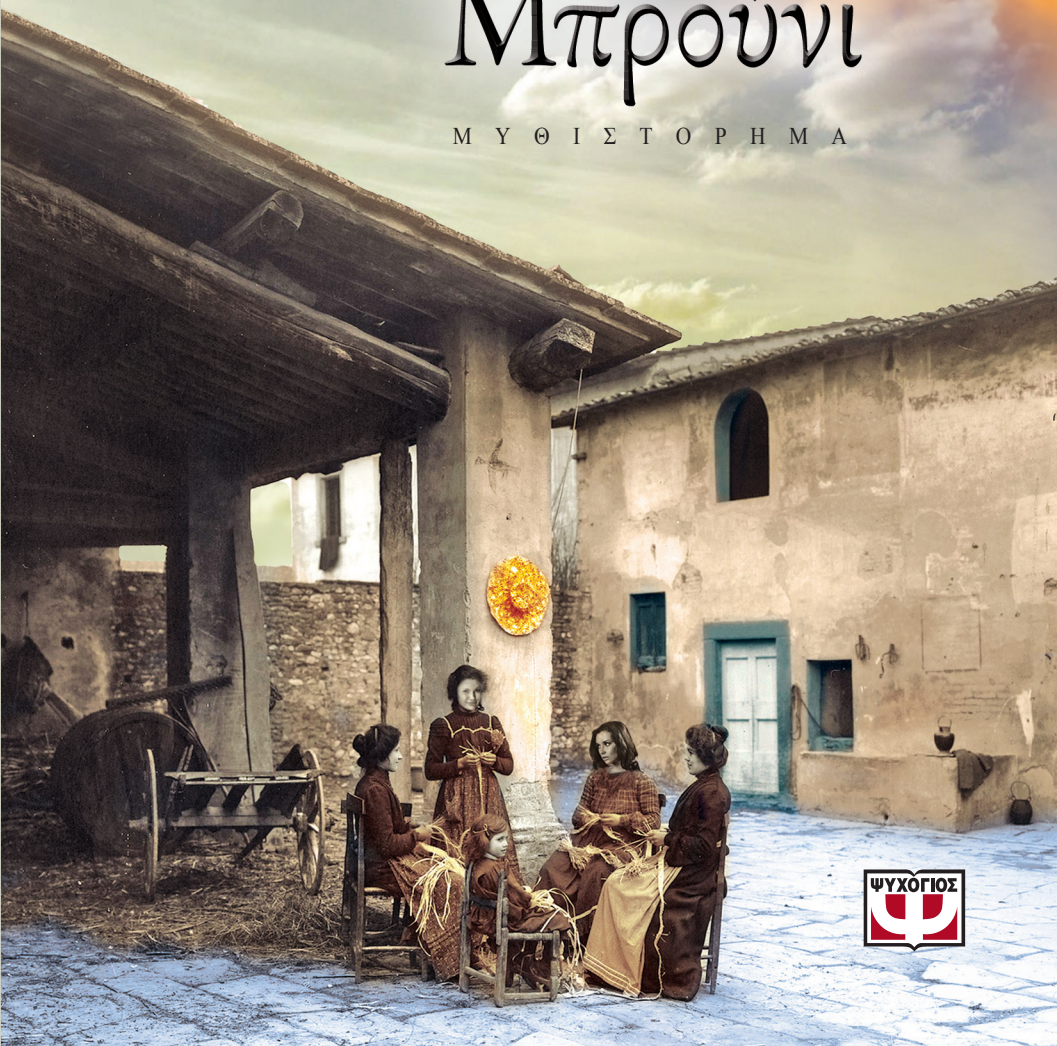

ΒΑΛΕΡΙΟ ΜΑΣΙΜΟ
ΜΑΝΦΡΕΝΤΙ

Ξενοδοχείο
Μπρούνι

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: OTEL BRUNI
Από τις Εκδόσεις MONDADORI, Μιλάνο 2011
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ξενοδοχείο Μπρούνι**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Valerio Massimo Manfredi
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Άμπυ Ραΐκου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασαπίδης
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Α. & Φ. Δεληγιάννης Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Arnoldo Mondadori Editore S.p.A., Milano 2011
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Fratelli Alinari/Alinari Archives,
Florence/Getty Images
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2012

Πρώτη έκδοση: Σεπτέμβριος 2012, 2.000 αντίτυπα

ISBN 978-960-496-559-5

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοΐου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΒΑΛΕΡΙΟ ΜΑΣΙΜΟ
ΜΑΝΦΡΕΝΤΙ

Ξενοδοχείο
Μπρούνι

Μετάφραση: Άμπυ Ραΐκου

*Στη μνήμη του παππού Αλφόνσο και της γιαγιάς Μαρίας
και στο γιο μου Φάμπιο Εμιλιάνο, που τόσο πολύ δούλεψε
για να αποκαταστήσει την τιμή του Αρμάντο Μπρούνι.*

Ντεζολίνα, άνοιξες την καγκελόπορτα;
Όχι, κυρία, δεν την άνοιξα.
Ντεζολίνα, άνοιξες την καγκελόπορτα;
Όχι, κυρία, δεν την άνοιξα.
Ντεζολίνα, άνοιξες την καγκελόπορτα;
Όχι, κυρία, δεν την άνοιξα.

Λαϊκό παραμύθι της Εμίλια

1

Τη νύχτα της 12ης Ιανουαρίου του 1914 τη θυμούνταν στο χωριό μας σαν μία από τις πιο βαριές ολόκληρου του χειμώνα και ίσως απ' όλους τους χειμώνες, όσους θυμάται άνθρωπος. Το χιόνι είχε αρχίσει να πέφτει κατά το σούρουπο και, πράγμα τελείως ασυνήθιστο, για να μην πούμε αδύνατο, ο ήλιος είχε γυρίσει προς τα πίσω –όπως έλεγαν–, προτού βυθιστεί πίσω από τον ορίζοντα, μένοντας για ελάχιστα λεπτά στη στενή εκείνη λωρίδα που χώριζε τη δυτική άκρη της επιφάνειας των σύννεφων από το περίγραμμα της γης. Η κοκκινωπή ακτίνα είχε διαπεράσει το χοντρό παραπέτασμα από πάλλευκες νιφάδες, δημιουργώντας ένα φαντασμαγορικό θέαμα, μιαν ατμόσφαιρα τόσο εξωπραγματική, ώστε οι χωρικοί που εκείνη την ώρα επέστρεφαν για το βραδινό κοντοστάθηκαν στο κέντρο του αλωνιού για να παρατηρήσουν το υπέροχο αυτό σκηνικό, σχεδόν θεικό σημάδι, προσπαθώντας να ερμηνεύσουν το νόημά του. Είχαν γίνει μάρτυρες ενός εκπληκτικού φαινομένου, που όμοιό του δε θυμόταν κανείς, και κάποτε θα διηγούνταν στα παιδιά και στα εγγόνια τους πως είχαν δει το χιόνι να πέφτει πάνω στον ήλιο.

Μέσα σε λίγη ώρα, οι μορφές τους είχαν γίνει κατάσπρες και το χρυσό φως είχε σβήσει.

Το σπίτι των Μπρούνι ήταν μια παλιά αγροικία, με τρίοριχη στέγη και υδρορροές φαγωμένες από τη σκουριά, ενώ τα παντζούρια από ξύλο βελανιδιάς, έχοντας χάσει κάθε ίχνος μπογιάς, είχαν αποκτήσει ένα ομοιόμορφο γκριζό χρώμα. Βρισκόταν σε μικρή απόσταση από το δρόμο και απείχε καμιά πενήνταριά μέτρα από το στάβλο και τον αχυρώνα. Δεν υπήρχε σπίτι για τ' αφεντικά, γιατί το κτήμα αποτελούσε μέρος της ιδιοκτησίας του συμβολαιογράφου Μπαρζίνι που κατοικούσε σ' ένα μεγάλο στην Μπολόνια. Ένα κτήμα επιφανείας διακοσίων στρεμμάτων, αν όχι παραπάνω, που συνόρευε στα ανατολικά με μια ιδιοκτησία του ευαγούς ιδρύματος «Τα Νόθα», το οποίο φρόντιζε, που λέει ο λόγος, όσα μπασταρδάκια είχαν βρεθεί εγκαταλελειμμένα στο δρόμο των καλόγερων ή των καλογριών, σε κάποιο μοναστήρι της πόλης.

Ο στάβλος ήταν ένα επιβλητικό κτίσμα, που το μισό το χρησιμοποιούσαν σαν αχυρώνα το χειμώνα και σαν σιταποθήκη το καλοκαίρι, μετά το θερισμό. Στο άλλο μισό έμεναν οι αγελάδες με τα μοσχάρια, τέσσερα ζευγάρια βόδια για όργωμα και ένας ταύρος για ζευγάρισμα. Εκεί μαζεύονταν οι Μπρούνι το χειμώνα και περνούσαν την ώρα τους για να μην πάνε για ύπνο με τις κότες, και το τραβούσαν μέχρι αργά, με φιλοξενούμενους είτε περιστασιακούς είτε τους συνηθισμένους, χωρίς να αναγκάζονται να καίνε ξύλα στο τζάκι, μια και η ζέστη από τα ζώα ήταν κάτι παραπάνω από ικανοποιητική.

Εκείνη η νύχτα προβλεπόταν μεγάλη, γιατί την άλλη μέρα κανένας εκτός από το γελαδάρι δε θα είχε να σηκωθεί νωρίς, μια νύχτα φτιαγμένη για ξενύχτι στο στάβλο ακούγοντας ιστορίες. Κι έτσι, μετά το βραδινό, καθώς οι γυναίκες μάζευαν το τραπέζι, οι άνδρες, ο ένας μετά τον άλλο, πήγαν στο στάβλο παίρνοντας μαζί τους μια μπουτίλια καινούργιο κόκκινο κρασί που δεν είχε ωριμάσει ακόμα τελείως. Ήταν επτά αδέρφια: ο Γκαετάνο, ο Αρμάντο, ο Ραφαέλε που όλοι τον φώναζαν Φλότι, ο Κέκο, ο Σαβίνο, ο Ντάντε και ο Φρέντο. Ο γερο-Καλί-

στο δε συμμετείχε πια σ' αυτές τις βραδιές, γιατί τον πονούσε η πλάτη του και του έπεφτε άβολο να κάθεται στα σκαμνιά για το άρμεγμα. Περίμενε μέχρι να του βάλουν οι γυναίκες στο κρεβάτι την «καλογριά» –το πήλινο δοχείο με τα σκεπασμένα με στάχτες κάρβουνα– μέσα στην ξύλινη, ξεχαρβαλωμένη θήκη της –τον «παπά»– και τότε χωνόταν κάτω από τις καυτές κουβέρτες. Και υπήρχε σ' εκείνο τον απίθανο και ξεδιάντροπο συνδυασμό λέξεων μια κάποια λογική, υπό την έννοια πως, σύμφωνα με την κοινή πεποίθηση, αν βάλεις μαζί στο κρεβάτι μια καλογριά κι έναν παπά, θα έχεις μια ιδιαίτερα έντονη θερμική αντίδραση.

Κάθε φορά, καθώς τεντωνόταν μέσα στα σεντόνια από καννάβι, ο Καλίστο μουρμούριζε: «Τι μεγάλη εφεύρεση το κρεβάτι!» και ύστερα από λίγο άρχιζε να ροχαλίζει αντηχώντας σαν τρομπόνι.

Στο στάβλο είχε εγκατασταθεί ένας γέρος που έλεγε πως το όνομά του ήταν Κλέτο και δούλευε σαν ομπρελάς για ένα πιάτο σούπα κι ένα αχυρένιο γιατάκι. Μιλούσε πάντα με ένα ιδιαίτερο δικό του στυλ, σοβαρό σοβαρό, για να τους κάνει να τον προσέξουν και για να προκαλέσει σεβασμό. Είχε δει κι αυτός εκείνη τη φλογισμένη ακτίνα να χώνεται μέσα στη χοντρή κουρτίνα χιονιού που έπεφτε από τον ουρανό και άρχισε με μια παροιμία: «Όταν ο ήλιος πίσω γυρίζει, άσχημη νύχτα μου μυρίζει».

Ο Γκαετάνο, ο γελαδάρης, σχολίασε πως δε χρειαζόταν και πολύ για να προβλέψει κανείς μιαν άσχημη νύχτα, αφού το χιόνι είχε ήδη καλύψει τελείως τα ίχνη που είχαν αφήσει μόλις πριν από λίγο διασχίζοντας το αλώνι. Μιλούσε ακόμα, όταν άκουσαν χτυπήματα στην πόρτα και μπήκε ο Φρέντο, που είχε πάει με το κάρο τη μαμά στα εννιάμερα* του

* Εννέα ημέρες ιδιωτικής ή δημόσιας θρησκευτικής λατρείας πριν από μια συγκεκριμένη γιορτή. (Σ.τ.Μ.)

Σαντ' Αντόνιο*. Ήταν τυλιγμένος μέχρι τ' αυτιά στο χοντρό του πανωφόρι και είχε ένα τσαλακωμένο καπέλο κατεβασμένο μέχρι τη μύτη.

«Δε φαντάζεστε πώς χιονίζει!» αναφώνησε σαν να έφερνε κάποιο σπουδαίο νέο, ενώ χτυπούσε τα πόδια του στο πάτωμα.

«Κάτσε», είπε ο Γκαετάνο, φέροντάς του ένα σκαμνί, «και πιες ένα ποτηράκι να ζεσταθείς».

«Κατά τη γνώμη μου», συνέχισε ο Φρέντο, «αύριο το πρωί θα έχει ένα βουνό χιόνι».

«Μισό μέτρο το πολύ», σχολίασε ο Γκαετάνο. «Όταν χιονίζει τόσο δυνατά, δεν μπορεί να κρατήσει πολύ».

«Εσύ το λες αυτό», μπήκε στη μέση ο Κλέτο, ο ομπρελάς. «Θυμάμαι πως το '94 στην Οστίλια, μέσα σε μία μόνο νύχτα το έστρωσε ένα μέτρο».

«Ένα μέτρο δεν είναι δα και βουνό», απάντησε ο Γκαετάνο.

«Εξαρτάται από το ύψος του βουνού», χασκογέλασε ο Φρέντο.

Όταν μιλούσαν για τον καιρό, ο καθένας είχε κι από κάτι να πει, να θυμηθεί ένα παράδειγμα, να περιγράψει κάποιο εκπληκτικό γεγονός. Στις ζωές τους όλα ήταν πάντα ίδια, η μια μέρα όμοια με την άλλη, η μια νύχτα όμοια με την άλλη. Μόνο τα φυσικά φαινόμενα φαινόταν ότι μπορούσαν να τους εντυπωσιάσουν ακόμα.

«Θέλετε να σας πω κάτι;» ρώτησε ο γελαδάρης. «Όταν οι νιφάδες είναι τόσο μεγάλες ώστε μοιάζουν με μαντιλάκια για τη μύτη, μπορεί να έχουμε σεισμό».

Ο Φλότι, που μέχρι εκείνη τη στιγμή είχε μείνει σιωπηλός, θέλησε να μπει κι αυτός στην κουβέντα: «Δε χρειάζεται να ανησυχείτε», σχολίασε. «Αν είναι να κάνει σεισμό, πρώτα τα ζώα θα βαρέσουν συναγερμό, να είστε σίγουροι».

Δεν είχε τελειώσει τα λόγια του κι ακούστηκε απ' έξω ο

* 17 Ιανουαρίου. (Σ.τ.Μ.)

σκύλος να γαβγίζει με μανία και ο κρίκος της αλυσίδας του να κυλάει πάνω-κάτω στο σύρμα που ήταν απλωμένο ανάμεσα σε μια αιωνόβια βελανιδιά και στο σπίτι. Όλοι κοίταξαν τις καμάρες του στάβλου που ήταν γεμάτες ραγίσματα, περιμένοντας από τη μια στιγμή στην άλλη να δουν να πέφτει η σκόνη από το γύψο, προάγγελος της αντάρας της γης. Μα δε συνέβη τίποτα απολύτως. Τα βόδια και οι αγελάδες συνέχισαν να μηρυκάζουν γαλήνια και ο γάτος να κοιμάται κουρασμένος πάνω σε μια μπάλα από άχυρο.

«Μα τι σεισμός και βλακείες», έκανε ο Κλέτο. «Κάποιοι είναι εκεί έξω. Πηγαίνετε να δείτε».

Γύρισαν όλοι προς την πόρτα. Ο Κέκο σηκώθηκε και πήγε να ανοίξει. Μια στενή λωρίδα φωτός ξεχύθηκε προς τα έξω φωτίζοντας πρώτα τις μεγάλες σαν πεταλούδες νιφάδες που έπεφταν κατά εκατομμύρια πάνω στην κάτασπρη πια γη και αμέσως μετά μία ακαθόριστη μορφή, που σερόνταν με δυσκολία προς το στάβλο.

«Εσύ είσαι, Ιόφα;»

«Εγώ είμαι», αποκρίθηκε λαχανιασμένα ο άλλος. «Είδα το φως και μπήκα».

«Καλά έκανες. Έλα μέσα λοιπόν. Μα τι έκανες; Έχεις πει;»

Ο Ιόφα μπήκε, τίναξε από πάνω του το χιόνι και έριξε τη χλαίνη του πάνω στ' άχυρα. «Αν ήπια; Ένα ποτηράκι όλο κι όλο στην ταβέρνα, αν όμως μου δώσετε ένα ακόμα, θα το πιω ευχαρίστως. Το έχω ανάγκη».

Ποτέ δεν τον είχαν δει έτσι: ήταν παραζαλισμένος και τα είχε χαμένα, σαν να μην ήξερε από πού ν' αρχίσει. Μαζεύτηκαν γύρω του, ενώ εκείνος κατέβαζε μονορούφι το ποτήρι με το κρασί.

«Λοιπόν;» ρώτησε ο Κέκο. «Τι σου συνέβη; Μοιάζεις σαν να είδες τον ίδιο το διάβολο».

«Παραλίγο», απάντησε. «Ήμουν στην ταβέρνα της Μπά-

σα με τον Μπαστιάνο, τον Γκουέρτσο και τον Βίτο Μπαράκα και παίζαμε στα χαρτιά ένα μισόκιλο άσπρο κρασί. Υπήρχε ελάχιστος κόσμος...»

«Μια νύχτα σαν κι αυτή, σε πιστεύω», τον διέκοψε ο γελαδάρης.

«Άφησέ τον να μιλήσει», έκανε ο Φλότι, σίγουρος πως ο άνδρας δεν είχε φτάσει τυχαία ως εκεί, και μάλιστα με τέτοιο καιρό. Είχε έρθει επίτηδες, γιατί είχε κάτι μέσα του που δε θα μπορούσε να το κρατήσει για τον εαυτό του όλη τη νύχτα. Ο Ιόφα ξανάρχισε την αφήγησή του.

«Έπαιζα με τον Γκουέρτσο εναντίον του Μπαστιάνο και του Βίτο Μπαράκα και ήμασταν ήδη δυο φορές ισόπαλοι. Το πιστεύετε; Εξήντα εξήντα και ο Μπαράκα είχε τον άσο, το τρία και το βαλέ. Εν πάση περιπτώσει, ετοιμαζόμασταν να παίξουμε τη ρεβάνς, όταν ξαφνικά ανοίγει η πόρτα και μπαίνει ένας τύπος που δεν τον είχαμε ξαναδεί. Είχε μια γενειάδα που του έφτανε μέχρι τη μέση, ένα βαρύ γκορτζο παλτό μακρύ μέχρι κάτω, ένα μπαλωμένο σακίδιο και δυο μάτια κόκκινα σαν του Εξαποδώ. Κάθεται, τραβάει από την τσάντα ένα κομμάτι ψωμί ξερό σαν πέτρα και το ακουμπάει στο τραπέζι.

»«Από πού έρχεστε, καλέ μου κύριε;» τον ρωτάει τότε ο Γκουέρτσο.

»«Από τη διασταύρωση της Κορόνας», απαντάει εκείνος.

»«Καλύτερα να κοιμόσασταν εκεί. Είναι κάμποσος δρόμος μέχρι εδώ μ' αυτό το χιόνι. Θα μπορούσατε να είχατε θαφτεί ζωντανός».

»«Ήρθα ως εδώ γιατί ήξερα πως απόψε θα εμφανιζόταν...» απάντησε με ένα βλέμμα που σου πάγωνε το αίμα.

»Κανένας από μας δε βρήκε το κουράγιο να πει λέξη. Καθόμαστε εκεί, με τα χαρτιά στο χέρι και κοιτάζαμε ο ένας τον άλλο σαν να θέλουμε να πούμε “μα καλά, αυτός εδώ είναι τρελός για δέσιμο”. Ο τύπος κοιτάζει τον ταβερνιάρη και του λέει να του φέρει ένα ποτήρι κρασί γιατί έχει λεφτά να

το πληρώσει, βουτάει μέσα το ψωμί και το δαγκώνει και μετά αρχίζει να το μασουλάει με ανοιχτό το στόμα, σκέτη αηδία, ακριβώς σαν τον Εξαποδώ».

«Μπορεί και να ήταν ο Εξαποδώ», σχολίασε ο Φρέντο, όμως ο Φλότι του επιτέθηκε και πάλι: «Μη λες βλακείες, ας τον αφήσουμε να μιλήσει».

«Στο τέλος τον ρώτησα εγώ, βλέποντας πως κανένας άλλος δεν τολμούσε να το κάνει... “Τι θα εμφανιζόταν εδώ, καλέ μου κύριε;”

»Εκείνος σηκώνει το κεφάλι και με κοιτάζει σαν αλλοπαρμένος. “Η χρυσή γίδα”».

Ο Ιόφα σταμάτησε να μιλάει για να δει τι εντύπωση είχαν κάνει στους παριστάμενους τα λόγια του.

«Συνέχισε», είπε ο Φλότι, «μη μας κάνεις να σου βγάζουμε τις λέξεις με το τσιγκέλι από το στόμα».

«“Η χρυσή γίδα;” τον ρωτάω. “Μα δε μου λέτε, είτε σίγουρος πως είστε καλά, ευγενικό μου κύριε;” Εκείνος κατεβάζει την τελευταία μπουκιά ψωμί, ρουφάει την τελευταία γουλιά κρασί και αποκρίνεται: “Βεβαιότατος. Την είδα μπροστά μου όπως βλέπω εσάς τούτη τη στιγμή. Ήταν στο πιο ψηλό από τα τέσσερα βουναλάκια, αριστερά στο δρόμο...”

»“Το Πρα΄ ντέι Μόντι!” είπε ο Γκουέρτσο. “Πάντα το έλεγαν πως κρύβεται εκεί. Εσείς όμως πώς το ξέρατε, αφού δεν είστε από τα μέρη μας;”

»“Ελαμπε μέσα στη χιονοθύελλα, έχοντας γύρω της ένα φωτοστέφανο που παλλόταν...”

»“Κι εσείς; Εσείς τι κάνατε;” τον ρωτάω.

»“Στάθηκα να την κοιτάξω μαγεμένος. Ήταν ολόχρυση, σε φυσικό μέγεθος και αντί για μάτια είχε δυο πολύτιμες πέτρες, κόκκινες σαν τη φωτιά. Δεν μπορείτε να φανταστείτε τι νιώθει κανείς μπροστά σ’ ένα τέτοιο θέαμα. Είναι κάτι που δεν πρόκειται να το ξεχάσω σε όλη μου τη ζωή”».

Ο Γκαετάνο μέχρι εκείνη τη στιγμή άκουγε χωρίς να λείει

λέξη, το ίδιο και οι άλλοι, που έμεναν σιωπηλοί και σκέφτονταν εκείνη την οπτασία την οποία ο Ξένος είχε περιγράψει στους πελάτες της ταβέρνας. Είπε: «Εγώ δεν το πιστεύω. Ο τύπος θα είναι κάποιος πονηρός που έρχεται από μακριά, κάποιος που δεν έχει πού την κεφαλή κλίνει, ο οποίος έμαθε αυτή την ιστορία που κυκλοφορεί στο χωριό μας και θέλησε να κάνει πλάκα μαζί σας...»

«Ή ψάχνει να βρει κάποιον για να του δώσει κατάλυμα για μερικές μέρες, ώστε να πει και πάλι την ιστορία του μέχρι ν' ανοίξουν ξανά οι δρόμοι και να μπορέσει να συνεχίσει το ταξίδι του», πρόσθεσε ο Κέκο.

«Δεν αποκλείεται», απάντησε ο Ιόφα, «όμως καθώς τον άκουγες να μιλάει, σε έπιαναν ρίγη: είχε μια φωνή βραχνή, μια φωνή που... θα έλεγες πως ερχόταν από τον Άλλο Κόσμο. Ο Μπαστιάνο, που είναι ψηλός και χοντρός σαν ντουλάπα και δεν έχει ποτέ του φοβηθεί τίποτα, έτρεμε σαν μικρό παιδί. Αυτός ο άνδρας δεν ήταν από εδώ, κι όμως έλεγε πως είχε δει τη χρυσή γίδα...»

«Και πού είναι τώρα;» ρώτησε ο Αρμάντο, ο οποίος μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχε πει λέξη.

«Ποιος το ξέρει», απάντησε ο Ιόφα, «χάθηκε».

«Τι πάει να πει χάθηκε;» επέμεινε ο Γκαετάνο.

«Ζήτησε ένα ποτήρι κρασί ακόμα, το κατέβασε μονορούφι, μετά άφησε μια δεκάρα στο τραπέζι κι έφυγε. Εμείς τότε πλησιάσαμε στην τζαμόπορτα για να κοιτάξουμε έξω, όμως εκείνος είχε γίνει άφαντος... Τι σημαίνει αυτό κατά τη γνώμη σας;»

«Δε σημαίνει τίποτα», αποκρίθηκε ο Γκαετάνο. «Να δείτε που αύριο θα ξεμυτίσει και πάλι. Θα πήγε να κοιμηθεί σε κανένα αχυρώνα».

«Το λέτε αυτό για να ησυχάσετε», είπε ο ομπρελάς. «Η αλήθεια είναι πως φοβάστε».

«Φοβόμαστε;» έκανε ο Φλότι. «Τι φοβόμαστε;»

«Εκείνο το πράγμα... τη χρυσή γίδα. Ξέρετε καλά περί τί-

νος πρόκειται. Όταν εμφανίζεται έτσι ξαφνικά μια νύχτα σαν κι αυτή σ' ένα μοναχικό ταξιδιώτη, το μόνο που μπορεί να σημαίνει είναι πως πρόκειται να συμβεί μια συμφορά. Την πρώτη φορά που έγινε αναφορά σ' αυτήν ήταν πριν από σχεδόν τριακόσια χρόνια, και την επόμενη χρονιά ξέσπασε η μεγάλη πανούκλα που πήρε πάνω από πεντακόσιους ανθρώπους μόνο στο χωριό σας. Εμφανίστηκε πάλι περίπου εξήντα χρόνια αργότερα σε έναν καπουτσίνο μοναχό που, για να αποφύγει τη μεγάλη ζέστη, ταξίδευε μιαν αυγουστιάτικη νύχτα με προορισμό το μοναστήρι της Βινιόλα. Ύστερα από λίγους μήνες, οι Τούρκοι κατέλαβαν τις ανατολικές επαρχίες και στη συνέχεια την Αυστρία και μόνο από θαύμα δεν κατέλαβαν και την Ιταλία και δεν πήραν τη Ρώμη. Αυτό θα ήταν το τέλος της χριστιανουσύνης! Είκοσι νεαροί στρατιώτες ετούτης της κοινότητας πέθαναν στη μάχη της Βιέννης.

»Η χρυσή γίδα εμφανίστηκε και πάλι πριν από δεκαοκτώ χρόνια, μια νύχτα με καταιγίδα, σε έναν έμπορο γουρουνιών που επέστρεφε από το παζάρι της Σάντα Άγκατα. Την είδε φωτισμένη από τη λάμψη ενός κεραυνού μέσα σε έναν κατακλυσμό βροχής. Ύστερα από έξι μήνες, οι τρεις γιοι του πέθαναν στη μάχη της Άντουα στην Αβησσυνία μαζί με χιλιάδες άλλους στρατιώτες μας...»

«Πάψε», είπε ο Φλότι, «όλα αυτά είναι απλώς κουτσομπολιά χωρίς καμιά βάση, προλήψεις αγράμματων ανθρώπων που όταν συμβαίνει μια συμφορά, αμέσως βγάζουν πάντα στην επιφάνεια τη γίδα. Μάλιστα, περί αυτού πρόκειται. Δεν υπάρχει άλλο νόημα».

«Αλήθεια;» απάντησε ο Κλέτο. «Τότε λοιπόν, αν τα πράγματα είναι έτσι όπως λες εσύ και αν δε φοβάσαι αυτές τις προλήψεις, γιατί δεν πάμε να ρίξουμε μια ματιά στο Πρα' ντέι Μόντι; Τώρα!»

«Είσαι τρελός», έκανε ο Φλότι. «Ούτε που το διανοούμαι. Κάνει σκέτο ψόφο και χιονίζει όλο και περισσότερο. Αν

συμβεί κάτι, θα πέσουμε σε κανένα λάκκο και θα πεθάνουμε από το κρύο. Δεν πρόκειται να μας βρουν πριν από την επόμενη άνοιξη».

«Εσύ δεν πολυπηγαίνεις στην εκκλησία», ανταπάντησε ο Κλέτο, «εγώ όμως θυμάμαι καλά τι έλεγε ο don Μασιμίνο, Θεός σχωρέσ' τον. Έλεγε πως η γίδα είναι το σύμβολο του Σατανά και έχει πανάρχαιες ρίζες, ίσως να λατρευόταν σαν είδωλο σ' αυτά τα μέρη, κατά πάσα πιθανότητα στην περιοχή του Πρα' ντέι Μόντι, όπου έχουν βρεθεί πολλά ίχνη ενός αρχαίου οικισμού: φυλαχτά, βραχιόλια σε σχήμα φιδιού, αλλόκοτες μάσκες. Έλεγε πως σ' αυτή την περιοχή, πριν από σχεδόν δυο χιλιάδες χρόνια, έγινε μια μεγάλη μάχη με πολλές χιλιάδες νεκρούς οι οποίοι έμειναν άταφοι μέσα στους βάλτους που κάλυπταν αυτά τα μέρη. Δεν είναι τυχαία όλα τούτα, υπάρχουν συγκεκριμένοι λόγοι για τους οποίους συμβαίνουν κάποια πράγματα... Κι αυτό που είδαμε απόψε; Μια ακτίνα στο χρώμα του αίματος που διαπερνούσε το παραπέτασμα του χιονιού... Ένα πράγμα πρωτοφανέρο...»

Ο Αρμάντο, που εντυπωσιαζόταν πιο εύκολα απ' όλους, σηκώθηκε όρθιος: «Αυτή η ιστορία αρχίζει να παίρνει διαστάσεις που δε μου αρέσουν. Σας καληνυχτίζω και πάω για ύπνο».

«Πήγαινε, πήγαινε», είπε ο Κλέτο και μόλις ο Αρμάντο βγήκε, ξαναγύρισε στην πρότασή του: «Λοιπόν; Μια και κατά τη γνώμη σας όλα αυτά δεν είναι παρά κουτσομπολιά, γιατί δεν πάμε να ριξουμε μια ματιά; Θα ντυθούμε καλά, θα βάλουμε γαλότσες ψηλές μέχρι το γόνατο και θα ξεκινήσουμε. Σε λιγότερο από μία ώρα θα είμαστε εκεί».

«Ναι...» απάντησε ο Φλότι σηκώνοντας τους ώμους, «η χρυσή γίδα εσένα περιμένει. Απ' όσο ξέρω, τα οράματα είναι πράγματα που εμφανίζονται στα ξαφνικά και χάνονται. Εγώ πάω για ύπνο. Καληνύχτα σε όλους, κι εσύ, Ιόφα, πρόσεχε καθώς θα γυρίζεις στο σπίτι να μη συναντήσεις τη γίδα και σε τρυνήσει με τα κέρατά της».

Ο Ιόφα σταυροκοπήθηκε μουρμουρίζοντας: «Αυτά τα πράγματα δεν είναι αστεία. Έπρεπε να τον δείτε εκείνον τον τύπο: ήταν τρομακτικός».

Ο Φλότι βγήκε και τον ακολούθησαν και τ' άλλα αδέρφια του. Έμειναν μόνον ο Ιόφα και ο Γκαετάνο, που είχε να κάνει μερικές ερωτήσεις ακόμα στον Κλέτο. Πίστευε πάντα πως εκείνος ο άνδρας ήταν κάτι διαφορετικό από έναν περιπλανώμενο ομπρελά που έκανε την εμφάνισή του κάθε χρόνο με τα πρώτα χιόνια κι έφευγε στα τέλη του Φλεβάρη, μερικές φορές χωρίς να έχει επιδιορθώσει ούτε μία ομπρέλα. Κάθε Σάββατο έβαζε μπουγάδα κι έπλενε κάλτσες, σώβρακα και φανέλα, που τα έβαζε να στεγνώσουν μπροστά στην πόρτα του φούρνου, αφού πρώτα είχαν ψήσει το ψωμί. Οι Μπρούνι τον φιλοξενούσαν όπως έκαναν με οποιονδήποτε τους χτυπούσε την πόρτα αναζητώντας ένα μέρος για να ξαποστάσει τη νύχτα κι ένα πιάτο σούπα. Σε αντάλλαγμα, εκείνος διηγούνταν ιστορίες για μέρη μακρινά, για συμβάντα εξαιρετικά, που οι χωρικοί ενός μικρού χωριού δε θα μπορούσαν ούτε καν να φανταστούν.

«Μα καλά, πες μου την αλήθεια, τώρα που μείναμε μόνο οι τρεις μας! Τα πιστεύεις αυτά που έλεγε ο δον Μασιμίνο;»

«Φυσικά. Και θα έπρεπε να τα πιστέψεις κι εσύ, Γκαετάνο. Ο αδελφός σου είναι χαζός και νομίζει πως όλα μπορούν να εξηγηθούν με την απλή λογική. Κάνει λάθος. Υπάρχουν πολλά ανεξήγητα γεγονότα, υπάρχει ένας κόσμος γύρω μας που δεν μπορούμε να τον δούμε, αλλά υπάρχει και μπορεί να αλλάξει τη ζωή μας από τη μια στιγμή στην άλλη. Και υπάρχουν δυνάμεις που καλά θα κάνουμε να μην τις προκαλούμε».

«Τότε λοιπόν γιατί ήθελες να έρθει μαζί σου ο Φλότι στο Πρα' ντέι Μόντι;»

«Το να περπατήσει μες στην καρδιά της νύχτας κάτω από το χιόνι, σ' έναν εξοχικό δρόμο προς ένα ερημικό μέρος όπου κατοικεί ένας πανάρχαιος μύθος, θα τον έκανε να καταλάβει πως τη ζωή μας την περιβάλλει ένα μυστήριο».

Ο Γκαετάνο δεν ήταν σίγουρος πως είχε καταλάβει αυτό που ήθελε να του πει ο ομπρελάς, ένιωσε όμως ένα ρίγος στην πλάτη. Ο Ιόφα είχε ανοίξει διάπλατα τα μάτια του που είχαν ασπρίσει από το φόβο και ο Γκαετάνο κατάλαβε.

«Γιατί δεν κοιμάσαι εδώ απόψε; Αύριο μπορείς να μου δώσεις ένα χεράκι στο άρμεγμα και μετά κολατοίζουμε: αυγά και παντσέτα, κι ένα ποτήρι από το καινούργιο κρασί».

«Για να είμαι ειλικρινής, με τέτοιο παλιόκαιρο δεν μπορώ να πω όχι. Άχυρο υπάρχει ξερό ξερό και η χλαίνη είναι μια χαρά για κουβέρτα. Τι άλλο να επιθυμήσει κανείς;»

«Τότε λοιπόν σας καληνυχτίζω», είπε ο Γκαετάνο βγαίνοντας.

Μόλις έκλεισε η πόρτα, ο ομπρελάς ξανάρχισε να μιλάει: «Ο don Μασιμίνο δεν ήταν ένας συνηθισμένος άνθρωπος κι εγώ τον γνώρισα την πρώτη φορά που πέρασα από δω, πριν από κάμποσα χρόνια. Μια φορά, στα τέλη Ιουνίου, με τα χωράφια γεμάτα από στάρι ξανθό σαν χρυσάφι και τις κερασιές να γέρνουν κάτω από το βάρος των κόκκινων ώριμων καρπών τους, απείλησε να πέσει σ' αυτή την περιοχή μια καταιγίδα πρωτοφανέρωτη: σύννεφα μαύρα σαν το μελάνι με άσπρα ξέφτια και μπουμπουνητά που αντηχούσαν μακριά δεν αφήναν καμία αμφιβολία πως θα έριχνε χαλάζι χοντρό σαν αυγό. Ένα χαλάζι από σφαίρες πάγου θα κατέστρεφε τη δουλειά μιας ολόκληρης χρονιάς και θα άφηνε πολλές οικογένειες χωρίς ψωμί». Ο Ιόφα ένιωσε λες κι ο άνεμος της καταιγίδας τού πάγωνε τα κόκαλα. «Ο don Μασιμίνο βγήκε τότε από την κεντρική πόρτα της εκκλησίας και την άνοιξε διάπλατα, έτσι ώστε ακόμα και ο Ιησούς Χριστός στο ιερό να νιώσει τον παγωμένο άνεμο της καταιγίδας, όπως τότε που ήταν καρφωμένος γυμνός στο σταυρό. Κατόπιν, σήκωσε το βλέμμα σ' εκείνο τον μαύρο ουρανό και άνοιξε τα μπράτσα του σαν να ήθελε να προστατεύσει ολόκληρο το χωριό. Μουρμούριζε κάτι –δεν ξέρω ακριβώς τι– προσευχές και εξορκισμούς

μάλλον και παρόλο το κρύο, είχε γίνει μούσκεμα στον ιδρώτα. Τα γόνατά του έτρεμαν από την προσπάθεια, λες και κουβαλούσε στους εύθραυστους ώμους του όλα εκείνα τα φορτωμένα με πάγο σύννεφα.

»Δεν τον έχασα στιγμή από τα μάτια μου, μένοντας κρυμμένος πίσω από μια κολόνα της στοάς. Στο τέλος, ύστερα από σχεδόν μία ώρα άνισης μάχης με τα στοιχεία της φύσης, ο don Μασιμίνο τα κατάφερε: ο ουρανός σιγά σιγά άνοιξε, αποκαλύπτοντας μια γαλάζια μπορντούρα. Η καταιγίδα διαλύθηκε, ο κεραννός χάθηκε μακριά. Τον είδα να καταρρέει λιπόθυμος στο έδαφος. Όταν συνήλθε, δεν υπήρχε άλλος δίπλα του παρά μονάχα εγώ. Κατάφερε να ψελλίσει: “Αν παραδεχόμουν την ήττα μου, θα είχε συμβεί μια καταστροφή, μια συμφορά”. Κι εγώ δεν είχα αμφιβολία πως έλεγε την καθαρή αλήθεια. Τώρα λοιπόν καταλαβαίνεις γιατί πιστεύω απόλυτα όσα έλεγε. Ακόμα κι όταν μιλούσε για κείνη την προωποποίηση του Σατανά: τη χρυσή γίδα!»

Όταν ο Γκαετάνο έφτασε στην πόρτα του σπιτιού και γύρισε πίσω να κοιτάξει το στάβλο, είδε το αχνό φως της λάμπας που τον έβαφε κόκκινο να σβήνει απότομα.

2

Την άλλη μέρα, λίγο πριν από το χάραμα, το χιόνι έγινε πιο απαλό και ανάλαφρο και στο τέλος λεπτό σαν σκόνη. Με το που ξημέρωσε, σταμάτησε τελείως να χιονίζει. Οι άνδρες σηκώθηκαν νωρίς, πήραν τα φτυάρια και άρχισαν να ανοίγουν πέρασμα προς το δρόμο. Ο Ιόφα βοήθησε τον Γκαετάνο ν' αρμέξει τις αγελάδες και στη συνέχεια κάθισαν στο τραπέζι και κολάτισαν: αυγά και παντσέτα κι ένα κομμάτι ψωμί ζεσταμένο στα κάρβουνα. Ο άνδρας που είχε εμφανιστεί την προηγούμενη νύχτα στην ταβέρνα της Μπάσα δεν ξαναφάνηκε στο χωριό, κι έτσι κάποιοι από εκείνους που ήταν παρόντες και έπαιζαν χαρτιά άρχισαν να αμφιβάλλουν αν πράγματι τον είχαν συναντήσει κι είχαν ακούσει τα λόγια του.

Τα παιδιά του χωριού μπόρεσαν να βγουν για να πάνε στο σχολείο μόνο αφού πέρασε το «γεράκι» που το έσερναν τρία ζευγάρια βόδια και άνοιξε το δρόμο. Το έλεγαν έτσι γιατί είχε δυο μεγάλες ξύλινες τάβλες δεξιά κι αριστερά, ακριβώς σαν τις φτερούγες του γερακιού, για να μαζεύει το χιόνι στα πλάγια του δρόμου. Οι πιο φτωχοί δεν είχαν φάει τίποτα για πρωινό και γύριζαν από σπίτι σε σπίτι ζητιανεύοντας ένα κομμάτι ψωμί. Φορούσαν χοντροπάπουτσα από δέρμα αγελάδας, που μούσκευαν αμέσως και στη συνέχεια στένευαν και πίε-

ζαν τα ξυλιασμένα τους πόδια. Οι πιο τυχεροί κάτι έπαιρναν, άλλοι όμως εισέπρατταν μόνο καμιά βρисиά ή κλοτσιά στον πεισινό. Κατά τα άλλα, στο σχολείο τα παιδιά πήγαιναν ευχαρίστως, γιατί εκεί μια ωραία πήλινη σόμπα Μπέκι σκόρπιζε ζεστασιά κι ένα άρωμα από ξύλο βελανιδιάς.

Ήταν δύσκολα χρόνια: όψιμες παγωνιές την άνοιξη και χαλάζια το καλοκαίρι είχαν αποδεκατίσει τις σοδειές, κι εδώ και καιρό δεν υπήρχε πια ο δον Μασιμίνο να πολεμάει με γυμνά χέρια την καταιγίδα. Αναπαύοταν στο παλιό νεκροταφείο, στη σκιά μιας βελανιδιάς που φύτρωσε τυχαία από ένα πεταμένο βελανίδι. Στο χωριό έλεγαν ιστορίες για όλα, κι έτσι υπήρχε μία και γι' αυτό.

Ο δον Μασιμίνο είχε ζήσει σε όλη του τη ζωή μέσα στη φτώχεια και μολονότι ήταν εφημέριος και απολάμβανε ένα γενναιόδωρο μισθό κληρικού που προερχόταν από πέντε ιδιοκτησίες, δεν είχε ποτέ επιτρέψει στον εαυτό του τίποτε άλλο πέρα από τα απολύτως απαραίτητα και είχε μοιράσει τα υπόλοιπα ανάμεσα στους φτωχούς και στην επισκοπή. Θέλησε να ταφεί τυλιγμένος σε ένα απλό σάβανο, χωρίς καν φέρετρο, γιατί μ' εκείνα τα χρήματα θα μπορούσε να αγοράσει αρκετό σιτάρι για να χορτάσει μια οικογένεια για μια βδομάδα. Όμως το Κακό, που εκείνος το είχε νικήσει τόσες φορές, είχε επιτεθεί στον τόπο της τελευταίας του κατοικίας. Είχε κάνει να μεγαλώσουν τσουκνίδες και ζιζάνια πάνω στον τάφο του κι ένα φίδι μαύρο σαν το μελάνι είχε φτιάξει εκεί τη φωλιά του, έτσι ώστε κανένας δεν τολμούσε να πλησιάσει για να καθαρίσει λίγο ή για να αποθέσει ένα μπουκέτο αγριολούλουδα. Μια μέρα όμως, μία ασπρόμαυρη κίσσα έκρυψε εκεί ένα βελανίδι, που έβγαλε αμέσως ρίζες και μεγάλωσε σε συντομότατο χρονικό διάστημα, απλώνοντας έναν πράσινο θόλο πάνω από τον τάφο. Τα ζιζάνια και οι τσουκνίδες πέθαναν και στη θέση τους φύτρωσε μια πρασινάδα σμαραγδένια, απαλή σαν τρίχωμα γάτας. Ένα γεράκι άρπαξε το φίδι

καθώς έβγαινε από τη φωλιά του και το κατασπάρραξε. Από εκείνη τη μέρα, κάθε άνοιξη ο ταπεινός τάφος του don Μασιμίνο σκεπαζόταν από μαργαρίτες.

Αυτή ήταν μία από τις πολλές ιστορίες που ο κόσμος έφτιαχνε για να παρηγοριέται, για να ξεγελιέται πως κάποιος τον σκεφτόταν τις στιγμές της θλίψης, της πείνας και της απελπισίας. Οι πιο φτωχές οικογένειες αντιμετώπιζαν το χειμώνα σαν θεϊκή κατάρα, μέσα σε τρώγλες όπου τις νύχτες πάγωνε ακόμα και το κάτουρο, και τα ροζάρια των γυναικών δεν μπορούσαν να τις προστατέψουν από την πείνα και τις αρρώστιες. Τα πιο μικρά παιδιά αδυνατίζαν γιατί οι μητέρες δεν είχαν γάλα και σέρονταν καχεκτικά και εύθραυστα μέχρι να τα πάρει ένας κακός πυρετός. Οι γυναίκες δεν έκλαιγαν πια. Άνοιγαν το παράθυρο ώστε η ψυχούλα του μικρού να μπορέσει να πετάξει στον ουρανό και μουρμούριζαν: «Πήγε στον Παράδεισο», σαν να ήθελαν να πουν πως εκείνο είχε πάψει να υποφέρει, ενώ οι ίδιες όχι. Γι' αυτές θα έρχονταν καινούργιες εγκυμοσύνες, καινούργιες δοκιμασίες, άλλα παιδιά που θα ούρλιαζαν από την πείνα μέχρι να χάσουν τη φωνή τους, γιατί οι άνδρες σε ό,τι αφορούσε εκείνο το πράγμα δεν το έβαζαν ποτέ κάτω και δεν έφτανε να κλείσεις τα μάτια και να πεις το ροζάριο για να μη μείνεις έγκυος. Αυτά ήταν τα σπίτια των εργατών γης, ανθρώπων που δούλευαν με τη μέρα και χρεώνονταν το χειμώνα για όσο καιρό το μαγαζί τούς έκανε πίστωση, ελπίζοντας να ξεπληρώσουν το χρέος με την επιστροφή της άνοιξης και με την πιθανότητα κάποιας δουλειάς.

Οι Μπρούνι κατοικούσαν στο ίδιο σπίτι και δούλευαν στο ίδιο κτήμα εδώ κι εκατό χρόνια, μπορεί όμως και περισσότερο. Κατά βάθος, κανένας δεν κρατούσε λογαριασμό και κανένας δε θυμόταν από πού είχαν έρθει. Δεν είχαν λεφτά,

αλλά δεν υπέφεραν ποτέ από την πείνα: το γάλα, το τυρί, τα αυγά, το ψωμί, το προουύτο και το σαλάμι δεν τους είχαν λείψει ποτέ, γιατί το αφεντικό ζούσε στην Μπολόνια, ο επιστάτης έκανε την εμφάνισή του κάθε φορά που πέθαινε κάποιος πάπας και οι Μπρούνι έπαιρναν ό,τι τους χρειαζόταν για να διατηρούν τις δυνάμεις τους.

Παρ' όλα αυτά, όσο δυσκόλευαν τα χρόνια, ακόμα κι ο αφέντης είχε γίνει πιο απαιτητικός. Την προηγούμενη χρονιά, όταν ο γερο-Καλίστο είχε πάει στην πόλη με τη φοράδα και το κάρο για να κάνει μαζί του τους λογαριασμούς, τον άκουσε να του λέει πως έπρεπε να αρκεστούν στο μισό σιτάρι και στο μισό καλαμπόκι και λαμβάνοντας υπόψη πώς είχαν πάει τα πράγματα, έπρεπε κανείς να περιμένει πως το ίδιο θα ίσχυε και για τη χρονιά που είχε μόλις ξεκινήσει. Γι' αυτό όλο και ανέβαλλε τη μέρα που έπρεπε να πάει στην πόλη. Η Κλέριτσε συνέχιζε να του λέει: «Καλίστο, πότε θα πάτε να κάνετε τους λογαριασμούς με τον αφέντη;»

Κι εκείνος απαντούσε: «Μια από αυτές τις μέρες, Κλέριτσε, μια από αυτές τις μέρες».

Όμως τώρα πια τόσο το κίτρινο αλεύρι όσο και το άσπρο είχαν τελειώσει και ήταν πλέον ανάγκη για τον αρχηγό της οικογένειας να ζήσει τη φοράδα, να φορέσει το σακάκι του από καφετί βελούδο και το πουκάμισο από άσπρο καννάβι και να πάει να βρει το συμβολαιογράφο Μπαρζίνι. Η Κλέριτσε τον χαιρέτησε από την άκρη του δρόμου κουνώντας ένα άσπρο μαντιλάκι, σαν να έφευγε για τον πόλεμο.

Γύρισε το σούρουπο κακοδιάθετος. Κάθισε στο τραπέζι κι έφαγε με τη μούρη μέσα στο πιάτο, χωρίς να βγάλει λέξη, μέχρι που ο Γκαετάνο αποφάσισε να σπάσει τη σιωπή: «Λοιπόν, πώς τα πήγατε με τον αφέντη;»

«Άσχημα», αποκρίθηκε ο γέρος, «είτε πως η χρονιά ήταν κακή και πως για φέτος θα πρέπει να φάμε μπομπότα από καλαμπόκι».

«Τι πράγμα;» απάντησε ο Γκαετάνο. «Δουλέψαμε σαν ζώα έξι άνθρωποι ολόκληρο το χρόνο κι έχει το θράσος να μας βάζει να φάμε καλαμπόκι σαν να είμαστε κότες; Πάω στοίχημα πως εκείνος τρώει άσπρο ψωμί, αυτός που δεν έκανε ποτέ τίποτα. Μα καλά, τι σόι λογαριασμούς σάς έδειξε;»

«Τους λογαριασμούς με τα έσοδα και τα έξοδα. Λέει πως έχουμε ζημιά».

«Κι εσείς δεν είπατε τίποτα;»

«Και τι μπορούσα να του πω; Αυτός είναι μορφωμένος κι εμείς αγράμματοι. Όπως λέει και η παροιμία: χαρτιά γραμμένα στόματα βουλωμένα».

«Αν δεν έχετε αντίρρηση, μπορώ να πάω εγώ αύριο πάλι στον αφέντη. Θα πάω με τον Ιόφα και το κάρο του και να δείτε πως ό,τι και να γίνει, θα γυρίσω με το στάρι μας!»

«Κάνε ό,τι θέλεις», απάντησε ο γέρος, «αν έχεις διάθεση, εγώ δεν έχω αντίρρηση. Το σημαντικό είναι να φέρεις στο σπίτι στάρι, μα να δεις πως τα πράγματα δε θα είναι εύκολα». Ξανάρχισε να τρώει σιωπηλός τη σούπα του κι όταν τελείωσε, σηκώθηκε και πήγε για ύπνο.

Ο Γκαετάνο ήταν ένας άνδρας με κάτι πλάτες σαν ντουλάπα και ήταν αποφασισμένος να φέρει σε πέρας αυτό που ανέλαβε.

Το άλλο πρωί με το ξημέρωμα, καβάλησε το ποδήλατο και πήγε στο σπίτι του Ιόφα, του καροτσέρη. Τον βρήκε να ξυστρίζει το άλογο και να του ετοιμάζει τη βρόμη.

«Χρειάζομαι να μου κάνεις μια εξυπηρέτηση», του είπε.

«Σήμερα δεν μπορώ, έχω να κουβαλήσω ένα φορτίο με χαλίκι από το ποτάμι για να το στρώσουν στον επαρχιακό δρόμο».

«Πας αύριο. Σήμερα σε χρειάζομαι κι εσένα και το κάρο σου».

«Και πού είναι να πάμε;»

«Στην πόλη, στο συμβολαιογράφο».

«Και τι χρειάζεσαι το κάρο; Δεν μπορείς να πας με το ποδήλατο και φόρεσες τα καλά σου;»

«Όχι. Δεν μπορώ να κουβαλήσω δύο τόνους στάρι στο ποδήλατο».

«Και ποιος θα σου δώσει δυο τόνους στάρι, ο αφέντης;»

«Μάλιστα, αυτός. Είπε στον πατέρα μου πως του χρωστάμε και πως για φέτος πρέπει να φάμε μόνο καλαμπόκι όπως οι κότες. Θα του στρίψω το λαρύγγι σαν κοτόπουλο, αν δε μου δώσει το στάρι. Πώς μπορούμε να δουλεύουμε δώδεκα, δεκατέσσερις ώρες τη μέρα τρώγοντας μπομπότα από καλαμπόκι; Λοιπόν τι λες; Θα έρθεις ή όχι;»

Ο Ιόφα το σκέφτηκε καλά καλά, έκανε κάτι υπολογισμούς, κοίταξε το ρολόι που είχε στο τσεπάκι του, κούνησε το κεφάλι και απάντησε: «Είσαι ξεροκέφαλος σαν μουλάρι, μα είμαστε φίλοι και δεν μπορώ να σου αρνηθώ. Εσύ είσαι έτοιμος έτσι όπως είσαι;»

«Μάλιστα, γιατί; Δεν είμαι εντάξει;»

«Μια χαρά είσαι, μοιάζεις με μιλόρδο. Δώσε μου λίγη ώρα να ζέσω το άλογο και ξεκινάμε».

Ο Γκαετάνο τον βοήθησε να ζέψει το άλογο στο κάρο, να δέσει τα χάμουρα και στο μεταξύ έλεγε: «Κοίτα, δεν το κάνεις και τζάμπα. Θα σου δώσω δυο μόδια στάρι* κι έτσι θα μπορείς να φτιάχνεις ψωμί για κάμποσο καιρό».

Όταν όλα ετοιμάστηκαν, ανέβηκαν στην καρότσα και ο Ιόφα τράβηξε τα γκέμια του αλόγου του που ξεκίνησε. Πήραν το δρόμο της Φόσα Βέκια κι όταν ο ήλιος σηκώθηκε, είχαν σχεδόν φτάσει στη βία Εμίλια.

Συνάντησαν κι άλλα κάρρα που πηγαينوέρχονταν, γιατί ανάμεσα στ' άλλα ήταν Τρίτη, μέρα παζαριού. Είδαν να περνάει κι ένα αυτοκίνητο, ένα Φιάτ Τίπο 3, μαύρο, καταπιπιλισμένο από τις λάσπες, που κορνάριζε δυνατά προσπαθώ-

* Περίπου εκατόν είκοσι κιλά. (Σ.τ.Μ.)

ντας να ανοίξει δρόμο ανάμεσα στα κάρα και στα υποζύγια.

«Και να σκεφτείς», είπε ο Ιόφα, «πως υπάρχει κόσμος που είναι σε θέση να αγοράσει ένα τέτοιο. Ποιος ξέρει πόσο να κοστίζει...»

«Θα σου πω εγώ πόσο κοστίζει», απάντησε ο Γκαετάνο. «Δώδεκα χιλιάδες λιρέτες, σχεδόν όσο και το κτήμα μας».

«Δεν το πιστεύω, ορκίσου».

«Σου τ' ορκίζομαι. Το κτήμα μας κοστίζει περίπου δεκαπέντε χιλιάδες λιρέτες, αλλά είναι πάνω από διακόσια στρέμματα και δίνει ψωμί σε τόσο κόσμο. Αν είχα λεφτά, θα αγόραζα το κτήμα μας, όχι αυτοκίνητο. Κι έτσι, δε θα είχαμε πια αφεντικό που να μας λέει τι να κάνουμε και τι όχι. Ο πατέρας μου μας έλεγε πως όταν ήμασταν μικροί κι ερχόταν ο επιστάτης, μας έκρουβαν στον αχυρώνα, γιατί εκείνος βροντοφώναζε: “Πολλά στόματα για φαγητό και λίγα χέρια για δουλειά”, και μετά πήγαινε κι έδινε αναφορά στον αφέντη».

«Ποιος ξέρει, ίσως κάποτε να αποκτήσεις λεφτά για να το αγοράσεις ή κάποιο άλλο, ακόμα μεγαλύτερο».

«Δεν το πιστεύω. Για να βάλω στην άκρη δεκαπέντε χιλιάδες λιρέτες, δε θα μου έφταναν ούτε δέκα ζωές. Μόνον όποιος έχει λεφτά μπορεί να κάνει κι άλλα λεφτά. Όποιος δεν έχει, να λέει δόξα τω Θεώ αν τα καταφέρνει να τρώει αρκετά και να χορταίνει την οικογένειά του. Εν πάση περιπτώσει, ακόμα κι αν μπορούσα να το αποκτήσω, δε θα ήθελα μεγαλύτερο κτήμα αλλά το δικό μας, γιατί ξέρω τι φυτρώνει καλά σε ένα μέρος και τι σε ένα άλλο. Ξέρω πότε ωριμάζει το στάρι και πότε τα φρούτα, ανάλογα με τη χρονιά και την έκθεση στον ήλιο. Ξέρω πότε πρέπει να ρίξεις λίπασμα και πόσο νερό χρειάζεται το κάθε φυτό. Η γη, αν τη μάθεις καλά, δε σε προδίδει ποτέ. Αν έχεις γη, ξέρεις πως δε θα υποφέρεις ποτέ από πείνα, πως θα έχεις κρέας και γάλα και τυρί και αυγά, ξύλα για να ζεσταθείς το χειμώνα και φρέσκο νερό για το καλοκαίρι, και κρασί και ψωμί και μαλλί να ξάνεις και καννάβι

να υφάνεις. Εγώ την αγαπάω τη γη, Ιόφα, καταλαβαίνεις;»

«Ναι, το καταλαβαίνω καλά, κι ας είμαι καροτσέρης όπως ήταν ο πατέρας μου και ο παππούς μου πριν από μένα. Κι εγώ το αγαπάω το κάρο μου και το προσέχω και το 'χω σκεπασμένο για να μην πιάσει νερό και χιόνι, και κυρίως αγαπάω το άλογό μου, έτσι δεν είναι, Μπίτζο;» είπε ακουμπώντας τα χαλινάρια στην πλάτη του ζώου.

Μ' αυτά και με τ' άλλα, λίγο καλπάζοντας και λίγο προχωρώντας αργά, σε δύο ώρες έφτασαν στο Μπόργκο Πανιγκάλε. Σ' όλη του τη ζωή ο Γκαετάνο είχε βρεθεί στην Μπολόνια με τον πατέρα του τρεις φορές όλες κι όλες, όμως ο Ιόφα ήξερε καλά το δρόμο γιατί δούλευε εδώ και χρόνια μεταφέροντας τις σοδειές στις αποθήκες του συμβολαιογράφου όχι μόνο από το κτήμα των Μπρούνι, αλλά κι από πολλά άλλα, τα οποία ο συμβολαιογράφος είχε στην κατοχή του στην περιοχή. Τουλάχιστον καμιά δεκαπενταριά ανάμεσα στη βία Μπαστάρντα, την Παναγία την Ελεούσα και τη Φόσα Βέκια. Σταμάτησε στη γέφυρα Ποντελούνγκο ώστε ο συνταξιιδιώτης του να μπορέσει να τη θαυμάσει. Στον Γκαετάνο φαίνονταν σκέτο θαύμα οι μεγάλες καμάρες που διαδέχονταν η μία την άλλη διασχίζοντας τον Ρένο και κουβαλώντας στην πλάτη τους τη βία Εμίλια με όλα τα κάρα, τα άλογα, ακόμα και μερικά αυτοκίνητα. Όμως περισσότερο απ' όλα του άρεσαν οι δυο πέτρινες σειρήνες με το σώμα γυναίκας και την ουρά ψαριού, που βρίσκονταν στις δυο κολόνες της εισόδου, γιατί ήταν γυμνές από τη μέση κι επάνω και είχαν κάτι στήθια να μένεις με το στόμα ανοιχτό.

«Μην τις κοιτάξεις τόσο πολύ!» έκανε ο Ιόφα. «Μετά πρέπει να πας στον παπά να εξομολογηθείς!»

«Α!» απάντησε ο Γκαετάνο. «Τι νομίζεις; Και στον παπά αρέσουν κάτι τέτοια στήθια και ο πατέρας μου λέει πως ο δον Μασιμίνο, παρόλο που ήταν σκέτος άγιος, όταν περνούσε από μπροστά του ένας ωραίος κώλος ή δυο τέτοια βυζιά, τους έριχνε τη ματιά του κι ας μην το ήθελε, κι αν μια ωραία

παντρεμένη πήγαινε να εξομολογηθεί, δεν του αρκούσε να ακούει τις αμαρτίες που είχε κάνει, ήθελε να μάθει και τις λεπτομέρειες προτού της δώσει άφεση: και πού σου το έβαλε, κι εσύ από πού τον πήρες και ούτω καθεξής, καταλαβαίνεις;»

Ο Ιόφα άρχισε να γελάει. «Στην πλατεία έχεις πάει ποτέ;»
«Όχι, στην πλατεία όχι».

«Λοιπόν, στην πλατεία υπάρχει το σιντριβάνι με το γίγαντα: έναν άνδρα ψηλό σχεδόν τρία μέτρα, που κρατάει στα χέρια του μια τρίαίνα, ολοτούσιδος, και που του φαίνονται όλα, μα όλα σου λέω».

«Έχω ακούσει να λένε γι' αυτόν».

«Λοιπόν, για μένα είναι ντροπή: ένας άνδρας γυμνός στη μέση της πλατείας, να τον βλέπουν τα παιδιά. Κι έπειτα, έχει κι εκεί σειρήνες σαν κι αυτές εδώ, που όμως φτύνουν νερό από τα βυζιά τους».

«Ενδιαφέρον μου φαίνεται. Σήμερα όμως δεν μπορούμε να πάμε. Έχουμε άλλη δουλειά. Πάμε τώρα να βρούμε τον συμβολαιογράφο Μπαρζίνι».

Ο Ιόφα έβγαλε μια φωνή στο άλογό του και ξανάρχισαν το ταξίδι τους, διασχίζοντας τη γέφυρα και συνεχίζοντας προς την πύλη. Υπήρχαν λαχανόκηποι και σπίτια δεξιά κι αριστερά, ενώ πίσω τους το καμπαναριό της εκκλησίας του Μπόργκο έμοιαζε να τους παρακολουθεί από απόσταση.

Σιγά σιγά καθώς πλησίαζαν στον προορισμό τους, ο Γκαετάνο γινόταν όλο και πιο νευρικός και κάποιες στιγμές φαινόταν σαν να το είχε μετανιώσει που αποφάσισε να αντιμετωπίσει το αφεντικό.

«Ας ελπίσουμε μόνο να τον βρούμε», είπε ο Ιόφα, «αλλιώς πάει να πει πως κάναμε όλο αυτό το ταξίδι τζάμπα».

«Θα τον βρούμε, θα τον βρούμε», απάντησε ο Γκαετάνο, «δεν πρόκειται να μου ξεφύγει. Κι αν δεν τον βρω, θα καθίσω μπροστά στην πόρτα του και θα περιμένω μέχρι να τον δω να έρχεται».

«Κοίτα, το τραμ!» αναφώνησε ο καροτσέρης δείχνοντας ένα σκούρο πράσινο όχημα που έτρεχε κροταλίζοντας πάνω σε κάτι ράγες.

«Το ξέρω», απάντησε ξερά ο Γκαετάνο.

«Καλά. Το γραφείο του συμβολαιογράφου είναι αμέσως μετά τη στάση, στα δεξιά, στην πόρτα με τις λεοντοκεφαλές».

Σταμάτησαν. Ο Γκαετάνο κατέβηκε, έστρωσε τα ρούχα του και τράβηξε το χερούλι του κουδουνιού. Η πόρτα άνοιξε κι εμφανίστηκε ο θυρωρός. «Ποιον γυρεύεις;» ρώτησε στα μπολονιέζικα.

«Τον συμβολαιογράφο Μπαρζίνι», απάντησε ο Γκαετάνο στην ίδια γλώσσα, αλλά με μια προφορά πιο επαρχιώτικη.

«Έχεις ραντεβού μαζί του;»

«Τι είναι πάλι αυτό;»

Ο θυρωρός κούνησε το κεφάλι. «Ρώτησες το συμβολαιογράφο αν μπορούσε να σε δεχτεί σήμερα αυτή την ώρα;»

«Εγώ ζω στην εξοχή και στο σπίτι μου το έχουμε συνήθειο να τους δεχόμαστε όλους, είτε μέρα είναι είτε νύχτα. Πείτε του πως είμαι ο Μπρούνι Γκαετάνο, ο γιος του Καλίστο. Είμαστε κολίγοι του. Να δείτε που θα με δεχτεί».

Ο θυρωρός κούνησε το κεφάλι και ανέβηκε τις σκάλες σέρνοντας τα πόδια του. Ύστερα από λίγη ώρα και ήχους πόρτας που άνοιγε και έκλεινε κι ύστερα άνοιγε ξανά, τον φώναξε από το πάνω μέρος της σκάλας. «Ανέβα, ο συμβολαιογράφος θα σε δεχτεί».

Ο Γκαετάνο πήρε βαθιά ανάσα και ανέβηκε στον δεύτερο όροφο. Ύστερα από λίγο μπήκε στο γραφείο. Χαιρέτησε και έβγαλε το καπέλο του.

Ο Μπαρζίνι, ένας άνδρας μικρόσωμος και παχουλός, καθόταν σε μια μεγάλη καρέκλα με μπράτσα πίσω από ένα μεγάλο γραφείο. Ο Γκαετάνο απόρησε. Περίμενε κάποιον πιο μεγαλόσωμο, με ένα ωραίο ανασηκωμένο στις άκρες μουστάκι και με μαλλιά κομμένα κοντά και χτενισμένα με μπριγιαντί-

νη, κάποιον που να προκαλεί σεβασμό κι ίσως φόβο. Κάποιον που να φαινόταν πως είναι αφεντικό δεκαπέντε μεγάλων κτημάτων. Με λίγα λόγια, από μίαν άποψη απογοητεύτηκε.

Ο συμβολαιογράφος έγραφε κάτι σε ένα χαρτί και χωρίς να σηκώνει το βλέμμα, ρώτησε: «Τι θέλεις;»

«Θέλω το στάρι μου».

Ο Μπαρζίνι σήκωσε το κεφάλι και έβγαλε τα γυαλιά. «Τι είπες;»

«Πως θέλω το στάρι μου. Είπε ο πατέρας μου πως για φέτος πρέπει να φάμε μπομποτά από καλαμπόκι».

«Πράγματι. Έχετε παθητικό. Το εξήγησα ήδη στον πατέρα σου και δε σκοπεύω να το κάνω ξανά και σ' εσένα».

Ο Γκαστάνο σταύρωσε τα χέρια και τα μανίκια του σακακιού του φούσκωσαν από τους μυς του. «Το μόνο που ξέρω εγώ είναι πως κουβαλήσαμε είκοσι κάρα στάρι και το φέραμε στην αποθήκη σας, εδώ στην Μπολόνια, και ο Ιόφα, δηλαδή ο Τζουζέπε, δηλαδή ο καροτσέρης, τα μέτρησε ένα προς ένα. Το πήρατε όλο. Εμένα δε με νοιάζει τι λένε οι λογαριασμοί, εγώ θέλω μόνο ό,τι μας χρειάζεται για να φτιάξουμε ψωμί: το έχουμε ανάγκη για να μπορούμε να δουλέψουμε. Τριάντα σακιά: ούτε ένα περισσότερο ούτε ένα λιγότερο».

«Βγες αμέσως έξω, ανάγωγε!»

«Κύριε αφέντη, εγώ ζήτησα απλώς αυτό που μας χρειάζεται για να συνεχίσουμε να δουλεύουμε από το ξημέρωμα μέχρι το άλλο ξημέρωμα, όλες τις μέρες του χρόνου, ακόμα και τις Κυριακές, γιατί τα χωράφια δεν περιμένουν και οι δουλειές πρέπει να γίνουν».

«Βγες αμέσως έξω, αλλιώς φωνάζω το θυρωρό».

«Με είπατε ανάγωγο, όμως αν δεν πάρω αυτό που σας ζήτησα με το καλό, θα μου το δώσετε με το άγριο και τότε θα δείτε πώς είναι ένας αληθινός ανάγωγος. Μα τον Θεό, σας ορκίζομαι πως αν ο θυρωρός τολμήσει να περάσει αυτή την πόρτα, θα τον γκρεμίσω από τις σκάλες και πίσω του θα γκρε-

μίσω κι εσάς!» φώναξε δυνατά και χτύπησε με τη γροθιά του το τραπέζι τόσο δυνατά, ώστε αναπήδησαν πένες, καλαμάκια, ακόμα κι η λάμπα από γυαλιστερό ορείχαλκο που πρέπει να ήταν αρκετά βαριά.

Ο Μπαρζίνι έγινε κάτασπρος, κοίταξε από πάνω μέχρι κάτω τον αγριάνθρωπο που είχε μπροστά του και κατάλαβε πως μιλούσε σοβαρά. Πήρε βαθιά ανάσα, προσπάθησε να κρύψει το φόβο του και να φανεί αδιάφορος και είπε: «Το κάνω για κείνον τον καλό άνθρωπο, τον πατέρα σου, όχι για σένα, και μάλιστα από καθαρή γενναιοδωρία, όχι για τίποτ' άλλο. Αν ήθελα, θα μπορούσα να καλέσω τους χωροφύλακες και να βάλω να σε χάσουν στη φυλακή, τι νομίζεις;»

Ο Γκαετάνο τον κοίταξε με μια έκφραση που δεν προμήνυε τίποτα καλό, στη συνέχεια κοίταξε το βαρύ πρες παπιέ που ήταν ακουμπισμένο στο γραφείο, έτσι, τυχαία, και μετά πάλι το συμβολαιογράφο, κι αυτό ήταν αρκετό.

«Τριάντα σακιά είπες...»

«Μάλιστα, κύριε».

Ο Μπαρζίνι έγραψε βιαστικά δυο γραμμές στο χαρτί με τη φίρμα του και έβαλε την υπογραφή του. Πέρασε από πάνω το τυποχαρτο και έδωσε την εντολή παραλαβής στον Γκαετάνο.

«Και πώς θα τα πας στο σπίτι σου όλα αυτά τα σακιά;»

«Έχω το κάρο κάτω που με περιμένει».

«Α!» έκανε ο Μπαρζίνι θυμωμένος. «Λοιπόν, μ' αυτή την εντολή πήγαινε στις αποθήκες του Μπόργκο, πάρε τα σακιά και χάσου από τα μέρη μας».

«Σας ευχαριστώ, κύριε αφέντη. Και αν δεν ξανασυναντηθούμε, σας εύχομαι καλό θάνατο».

Ο Μπαρζίνι αναπήδησε χωρίς να σκεφτεί πως, κατά βάθος, αυτή ήταν στην πραγματικότητα μια ευχή. Για ανθρώπους που είχαν συνηθίσει να περιμένουν κυρίως αναποδιές από τη ζωή, η ιδέα να τους περιμένει τουλάχιστον ένας καλός θάνατος ήταν μια σκέψη παρηγορητική. Ο συμβολαιογράφος,

αντίθετα, βάζοντας το χέρι κάτω απ' το γραφείο του, έπιασε τα γεννητικά του όργανα σε μια κίνηση εξορκισμού και ψέλλισε: «Πήγαινε, πήγαινε, έχω δουλειά».

«Συνέβη κάτι;» ρώτησε ο θυρωρός βλέποντας τον Γκαετάνο να κατεβαίνει τις σκάλες. «Άκουσα να γίνεται χαμός».

«Τίποτα, είχαμε μια μικρή διαφωνία, αλλά όλα πήγαν καλά, δόξα τω Θεώ».

Ο Ιόφα τον είδε να καταφτάνει χαμογελαστός και σχεδόν δεν μπορούσε να το πιστέψει. «Λοιπόν, πώς πήγε;»

Ο Γκαετάνο του ανέμιση στο πρόσωπο την εντολή παράδοσης.

«Το ξέρεις πως δε γνωρίζω γράμματα», είπε ο Ιόφα.

Ο Γκαετάνο διάβασε με επισημότητα: «Δίνω εντολή να παραδοθούν στο φέροντα την παρούσα, Μπρούνι Γκαετάνο, τριάντα σακιά σιτάρι τα οποία θα παραληφθούν αμέσως. Υπογραφή Μπαρζίνι».

«Ε λοιπόν, πρέπει να μου τα διηγηθείς όλα με το νι και με το σίγμα!» αναφώνησε ο Ιόφα ενώ ανέβαινε στο κάρο κι έστριβε το άλογο προς τη μεριά του Μπόργκο.

Ο Γκαετάνο δεν περίμενε να του το ξαναπουν κι άρχισε να διηγείται: «Τον βρήκα μπροστά μου, καθισμένο σ' εκείνη την καρέκλα σαν βασιλιά στο θρόνο του... μπορείς να το φανταστείς...»

«Κι εσύ;» ρωτούσε ο Ιόφα. «Κι εσύ; Τι έκανες;»

Η ιστορία διανθιζόταν με φανταστικές λεπτομέρειες σιγά σιγά καθώς ξετυλιγόταν η αφήγηση του Γκαετάνο, ο οποίος έπρεπε να προσέξει μόνο ένα θέμα: να μη ζωγραφίσει πολύ μελανά τη μορφή του αφέντη, γιατί ο Ιόφα τον ήξερε καλά και τον είχε δει πολλές φορές, ακόμα και στο χωριό τον είχαν δει κάμποσοι σ' ένα σωρό περιστάσεις.

Στην αποθήκη κανένας δεν έφερε δυσκολίες μπροστά στο χαρτί με την υπογραφή του συμβολαιογράφου, όμως ο Γκαετάνο αναγκάστηκε να κουβαλήσει στην πλάτη του και

τα τριάντα σακιά, γιατί ο Ιόφα ήταν πολύ μικροκαμωμένος κι επιπλέον κουτσός και οι εργάτες της αποθήκης ούτε που διανοήθηκαν να τους δώσουν ένα χεράκι. Ο καθένας έπρεπε να τα βγάλει πέρα για λογαριασμό του. Όμως άξιζε τον κόπο. Ο Γκαετάνο πρόσφερε στον αμαξά του ένα πιάτο πολέντα με χοιρινά παϊδάκια στην ταβέρνα του Λαβίνο, γιατί τα είχαν κερδίσει με την αξία τους τόσο ο ένας όσο και ο άλλος, κι ύστερα πήραν το δρόμο για το σπίτι, για να προλάβουν να φτάσουν προτού σκοτεινιάσει.

Τους υποδέχτηκαν θριαμβευτικά. Όλοι οι άνδρες του σπιτιού βγήκαν για να οδηγήσουν το κάρο κάτω από το υπόστεγο και το ξεφόρτωσαν μέσα σε μισή ώρα. Φυσικά, κάλεσαν τον Ιόφα να μείνει για βραδινό.

Όταν κάθισαν στο τραπέζι, η Κλέριτσε είπε την προσευχή και ο Καλίστο έδωσε εντολή να πάνε στο στάβλο λίγη σούπα κι ένα ποτήρι κρασί στον ομπρελά, που ακόμα δεν έδειχνε ούτε σημάδια ούτε καμιά διάθεση να ξαναπάρει το δρόμο του.

«Ας τους κάψουμε τότε το στάβλο!» [...]
 «Ναι, ας τους κάψουμε το στάβλο!» φώναξαν
 όλοι σαν μεθυσμένοι και στράφηκαν με τις αναμμένες
 δάδες προς το κτίριο που υψωνόταν σκοτεινό
 στην απέναντι πλευρά του αλωνιού.

Οι Μπρούνι κοιτάχτηκαν μεταξύ τους δακρυσμένοι,
 κατάπληκτοι και μην πιστεύοντας αυτά που συνέβαιναν:
 ήθελαν να κάψουν το μέρος των παραμυθιών και
 των φανταστικών ιστοριών, το καταφύγιο των φτωχών,
 των περιπλανώμενων και των απόκληρων.
 Ήθελαν να κάψουν το Ξενοδοχείο Μπρούνι!

Ενα ατμοσφαιρικό μυθιστόρημα που ταξιδεύει τον ανα-
 γνώστη στην Ιταλία του περασμένου αιώνα, στα χρόνια
 των Παγκόσμιων Πολέμων, μέσα από την ιστορία μιας οικο-
 γένειας και της προσπάθειάς της για επιβίωση. Ο Μανφρέ-
 ντι αποκαλύπτει μίαν άλλη πτυχή του συγγραφικού ταλέντου
 του, φέρνοντας στο προσκήνιο χαρακτήρες απλούς αλλά αξέ-
 χαστους, κι έναν άλλο κόσμο, λησμονημένο πια, όπου κυριαρ-
 χούσαν η αγάπη, το θάρρος και η ελπίδα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΙΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psychogios.gr

ΔΙΑΒΑΣΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΜΕ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ